

Tapasztalat és a költések megkezdése

Általában egy kék vércse 2 éves korára válik ivaréretté, de többnyire csak 3. életévükben nevelnek utódokat. Van azonban konkrét példa, hogy egy 2 éves madár (például Walter, Jázmin fia) is sikeresen reptetett ki fiókát. Mindenesetre az biztos elmondható, hogy azok a párok, ahol az egyik madár fiatalabb, azaz nem olyan rutinos, könnyebben feladják a küzdelmet a nehezebb időkben.

Rizikó

A később fészkelésbe kezdő párok, ha még az időjárás viszontagságai is sújtják, nem tudnak olyan könnyen a telepi lakók már kialakult életébe, közlekedési rendjébe bekapcsolódni. Több időt és energiát fordítanak a „beilleszkedésre”, így sajnos **előfordulhat az is, hogy a tojásos-, adott esetben a fiókás fészkek felügyelet nélkül maradnak**, aminek eredményeképp a védtelen kis madarak időjárástól függően megfázhatnak, vagy épp a melegtől pusztulnak el. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a madarak a hőséget jobban tudják kezelni. Egymást váltva sátrazással óvják kicsinyeiket, ők maguk pedig az árnyékban hűsölnek. Ezzel szemben a túlzott szeles, esős idő gyakorlatilag megsemmisítheti az igyekezetüket, hiszen ezek a ragadozók nem képesek saját fészkeik rendbehozatalára.

fotó: Solt Szablocs

Mit tettek, tesznek és tehetnek az MME munkatársai?

Folyamatosan rótták a környéket és ahol kiesett fiókat találtak, **begyűjtötték a legyengült, az esőben átfázott apróságokat**. Ha ledől fészkeket találtak, gyorsan stabilizálták, és amint lehetett, **visszarakták a mentett fiókákat eredeti otthonukba**, vagy éppen maguk nevelgették őket pár napig.

A kék vércsék fészkei, amelyeket a varjak és a szarkák már az előző években otthagytak, nem viselték jól a szélsőséges időjárási viszonyokat. Ráadásul munkatársaink sem tudtak lépést tartani az egymást erő viharok okozta károkkal. A fészkek és fészkealjok nem bírták a viszontagságokat. A megtett erőfeszítések ellenére is sok költés megghiúsult, vagy csak egy csemetét bocsátottak útjára a párok 4 helyett.

A távlati cél

Az elmúlt 10 év munkájának köszönhetően, a jelenleg lábra álló állomány ne csak az ember beavatkozásával, hanem természetes úton képes legyen hosszútávon is fennmaradni.

Ebben az átmeneti időszakban, míg a természet ilyenfajta rendje helyre nem áll, lehetőségeinkhez mérten igyekszünk ezeket a madarakat előnyhöz juttatni, még ha fészket építeni helyettük nem is tudunk.

Varjú – Ma Európában az egyetlen olyan faj, ami képes a kék vércsék telepes költéséhez alkalmas fészkek, kolóniák készítésére.

Az idei év bebizonyította, hogy nem csupán a kék vércse telepeken vagy a gyepek szegélyeinél húzódó erdősávokban, ligetekben van szükség ilyen segítségre, hanem szerte az országban számos más madárfajt is érinthet ez a kérdéskör.

Kérjük, adományával legyen az akár 2000, 3000 vagy 5000 forint járuljon hozzá, hogy hasonló helyzetekben lévő, kiszolgáltatott madarakért, legyen az épp kék vércse vagy fehér gólya, a lehető legtöbbet meg tudjanak tenni kollegáink, és amennyire lehetséges már előre óvintézkedéseket tehessenek érdekükben.

Céljaink:

- A varjak csökkenő állományát a városoktól távolabb fészkekrákásra ösztönözni az önkormányzati zöld hulladékok (ujnyi vastag gallyak) ideális fészkelési helyre történő kiszállításával.
- Amíg a természetes fészkek száma elegendő nem lesz, addig 3 oldalról zárt, tetős, mesterséges költőládákat körütekintően kihelyezni igazodva a kék vércsék szokásaihoz.
- A már terepen lévő közel 4000 darab költőládát (amelyek jelenleg ideálisnak tekinthetők, stabilak és több szezont kiszolgálhatnak) karbantartani.
- A mesterséges és természetes fészkeket folyamatosan megfigyelni és a megfigyelési adatok feldolgozásával védelmi tevékenységet kidolgozni.

fotó: Solt Szablocs

Madárvédelmi Hírlevél 2014 /4

Kék vércse

A kék vércséről, erről a kis termetű sólyomféle ragadozóról már bizonyára halott. Az Európai Unióban a Pannon régió a kék vércsék legfontosabb költőhelye. Az itt költő állományt az utóbbi évtizedekben kedvezőtlen irányú változások érték. 2006 előtt állománya több mint 50%-kal csökkent, melyek mögött többnyire közvetlen vagy közvetett emberi hatások mutathatók ki. Az IUCN Vörös listáján a közel veszélyeztetett fajok között szerepel, hazánkban fokozottan védett. A védelmi program indulásakor 600 pár, mára pedig 1200-1300 pár közöttire becsültük az állományt.

fotó: Solt Szablocs

Az alig 30-40 grammos fiókának is lenyelhető, kis méretű falatokban adagoljuk a fehérjegyazdag táplálékot.

Itthon főként a Duna-Tisza köze és a Tiszántúl legeltetett gyepeket szegélyező facsoportjainak, ligeterdőinek lakója. Vonuló madár lévén áprilistól októberig tartózkodik hazánkban, többnyire „családalapítás” céljával. **Fészket nem épít, általában telepesen, vetésivarjú-kolóniák fészkeiben költ,** de napjainkra a mesterséges költőládákat is előszeretettel foglalja el természetes fészkek híján.

Nézzük csak ennek a színpompás madárnak a fészkelési szokásait:

Ahol lehetőség kínálkozik rá, telepesen költ. Több pár egymáshoz igen közeli helyen telepszik meg. Mivel ők maguk nem építkeznek, így leginkább varjú- vagy szarkafészkeket használnak. Azonban előfordul az is, hogy a párok tagjai maguk döntenek másképp, és egyes években a kolóniától távolabb eső, egyedül álló fészket választanak. Ez utóbbit hívjuk szoliter fészkelésnek. Erre van már bizonyító erejű megfigyelési adat is a Kékvércse-védelmi Munkacsoportnak köszönhetően: ugyanaz a gyűrűvel jelölt madár egyik évről a másikra változtatta meg fészkelési módját.

foto: Palatitz Péter

foto: Solt Szabolcs

Jázmin, a 2008-ban telepesen, majd 2009-ben egy magányos fészkekben fiókát nevelő tojó egyike volt azoknak a madaraknak, melyeknek köszönhetően számos addig ismeretlen részlete tárult fel előttünk a kék vércsék életének. 2008-ban egy rádióadó (VHF rendszerű, földi követéses telemetriás módszer) segítségével jutottunk közelebb élete rejtelmes mindennapjaihoz. Nem mellesleg pedig 2009-ben ugyanez a madár 7 társával egy akkor prototípusként használt műholdas jeladónak (PTT) köszönhetően rajzolta meg előttünk vonulásuk útvonalát Angola és Zambia területére.

A különböző fészkelési módok tehát nem csupán egyedekre jellemző választások, de időben is dinamikus rendszert találunk egy-egy konkrét egyed választásában. Ezt a döntést számos körülmény határozza meg, melynek vannak előnyei és hátrányai egyaránt.

A szoliter költések **80%-a tönkrement, pedig az idei év jól indult és táplálékban gazdag volt a kék vércsék számára. Hamar fészket foglaltak a telelőterületről visszatérő párok, és minden eddiginél több szoliter pár repíthetett volna fiókát.**

Mi volt ennek az oka?

Legfőképp a szélsőséges időjárás, másodsorban a fészkek állapota, és végül a madarak tapasztalatlansága!

Júniusban és júliusban, mikor a költési időszak már javában dült, hirtelen és nagy esőzésekkel, szélviharokkal érkező frontok követték egymást alig néhány napos szünetekkel. A köztük eltelt napokban pedig közel 40°C-os hőség váltotta fel a borongós időt. **Ez egy emberi lény számára is kihívást jelent, nemhogy egy éppen kikelt madárfiókának.**

Azt tudni érdemes, hogy amikor ezek a csöppségek kibújnak a tojásból, olyanok, mint egy kis pingpong labda: **pihések, védtelenek, nincs saját hőháztartásuk, jól működő vérkeringésük** (könnyen veszélyeztetni őket hőség, vagy a kihűlés), sőt a mozgáskoordinációjuk (lapulás, kapaszkodás) sem működik még jól, azaz teljes mértékben a szüleik gondoskodására szorulnak.

Esőzések és viharok

A varjak és szarkák által megépített, legtöbbször fasorokon és erdősávokban megtalálható fészkek kitétebbek az időjárás viszontagságainak, mint a több oldalról zárt, tetővel védett költőládák, ami sajnos ebben az évben gyakran járt azzal a következménnyel, hogy a szél és az eső alaposan megtépázta őket. **Többször előfordult, hogy a napos fiókákat a szél kihordta, vagy az eső kimosta a fészkekből.**

foto: Solt Szabolcs

Szerencsés eset:

1. A korán költésbe kezdőknek, mire a viharok ideértek ugyanis kapaszkodó, tollas fiókáik voltak, akik átvészelték ezt az időszakot.
2. Szintén korán költésbe kezdő párnál figyeltük meg, hogy 4 megzápult tojást maguk mögött hagyva, új lakhelyre költözve újból költésbe kezdtek és sikeresen neveltek fel 3 fiókát.

Hőguta

Két vihar között magas hőmérséklet és dunsztos, párás idő volt jellemző. A fészkek elhelyezkedésétől függően legyen szó akár természetes, akár mesterséges fészkekről 11 óra és 18 óra között tűzte a nap.

A szülők dolga, hogy élelmet teremtsenek elő, vadásszanak, védjék a fészket és szárnyukkal „sátrazva” megóvják a fiókákat a hőségtől saját magukat kitéve a napsütésnek.

Energiavesztés

Sátrazás – A szülő tárt szárnyaival takarja fiókait, miközben tátott csőrrel hűti magát, mely igencsak igénybe veszi a madarokat.